YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

9 päivänä marraskuuta 2006 *

Asiassa C-120/05,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Finanzgericht Hamburg (Saksa) on esittänyt 2.3.2005 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 15.3.2005, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Heinrich Schulze GmbH & Co. KG i.L.

vastaan

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit A. Borg Barthet ja U. Lõhmus (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Heinrich Schulze GmbH & Co. KG i.L., edustajanaan Rechtsanwältin C. Esser,

– Hauptzollamt Hamburg-Jonas, asiamiehenään G. Seber,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään C. Cattabriga ja F. Erlbacher,

kuultuaan julkisasiamiehen 1.6.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tiettyjen perustamissopimuksen liitteeseen II kuulumattomina tavaroina vietävien maataloustuotteiden vientituen myöntämisjärjestelmän soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja tuen määrän vahvistamisperusteista 30.5.1994 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1222/94

(EYVL L 136, s. 5), sellaisena kuin se on muutettuna 7.2.1996 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 229/96 (EYVL L 30, s. 24; jäljempänä asetus N:o 1222/94), 7 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan tulkintaa.

2 Kysymykset on esitetty asiassa, jossa kantajana on Heinrich Schulze GmbH & Co. KG i.L. (jäljempänä Schulze) ja vastaajana Hauptzollamt Hamburg-Jonas (tulliviranomainen, jäljempänä Hauptzollamt) ja joka koskee maataloustuotteiden vientituen palautusvaatimusta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän soveltamista koskevat yhteiset yksityiskohtaiset säännöt ovat useissa eri yhteisön asetuksissa, esimerkiksi maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27.11.1987 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 3665/87 (EYVL L 351, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 2.12.1994 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 2945/94 (EYVL L 310, s. 57; jäljempänä asetus N:o 3665/87) ja asetuksessa N:o 1222/94.

4 Asetuksen N:o 3665/87 11 artiklassa säädetään perusteettomasti maksettujen vientitukien palauttamisesta, tässä yhteydessä määrättävistä seuraamuksista sekä mahdollisuudesta luopua tiettyjen seuraamusten määräämisestä, silloin kun kyseessä on ollut ylivoimainen este. Tämän säännöksen 3 kohdassa säädetään erityisesti, että kun tuki on suoritettu perusteettomasti, tuen saaja on velvollinen palauttamaan perusteettomasti saamansa määrän korkoineen.

5 Asetuksen N:o 1222/94 kymmenennen perustelukappaleen mukaan "olisi säädettävä [valvonta]järjestelmästä, joka perustuu sille periaatteelle, että viejä antaa jokaisen vientitapahtuman yhteydessä vietävien tavaroiden valmistuksessa käytettyjen tuotteiden määrästä ilmoituksen toimivaltaisille viranomaisille; toimivaltaisten viranomaisten on toteutettava kaikki tarpeellisina pitämänsä toimenpiteet kyseisen ilmoituksen paikkansapitävyyden toteamiseksi".

6 Asetuksen N:o 1222/94 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan perusteella asetusta sovelletaan erityisesti asetuksen liitteessä A mainittuihin perustuotteisiin sekä näistä jalostettuihin tuotteisiin, joita kutsutaan "tavaroiksi" ja jotka ovat sen liitteissä B ja C.

7 Kyseisen asetuksen 2 artiklan mukaan "kunkin samana tavarana vietävän perustuotteen 3 artiklan säännösten mukaisesti määritetylle määrälle myönnettävän tuen määrä saadaan kertomalla tämä tuotemäärä sillä kyseisen perustuotteen tuen määrällä, joka on laskettu painoyksikköä kohden 4 artiklan mukaisesti".

8 Asetuksen N:o 1222/94 3 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"'Tosiasiallisesti käytettyinä pidetään 1 kohdan soveltamiseksi tuotteita, joita on sellaisenaan käytetty vietävän tavaran valmistuksessa. Jos perustuote jalostetaan tämän tavaran jossain valmistusvaiheessa toiseksi jalostetummaksi myöhemmässä vaiheessa käytettäväksi perustuotteeksi, ainoastaan tätä jälkimmäistä tuotetta pidetään tosiasiallisesti käytettynä.

Ensimmäisen alakohdan mukaiset tosiasiallisesti käytettyjen tuotteiden määrät on määritettävä jokaisen vietävän tavaran osalta.

Vietäessä säännöllisesti tarkoin määritellyissä teknisissä olosuhteissa valmistettuja ominaisuuksiltaan ja laadultaan muuttumattomia tavaroita nämä määrät voidaan toimivaltaisten viranomaisten suostumuksella määrittää joko mainittujen tavaroiden valmistusohjeen perusteella tai näiden tavaroiden tietyn määrän valmistuksessa määrättynä ajanjaksona käytettyjen tuotemäärien keskiarvon perusteella. Näin määritetyt tuotemäärät on otettava huomioon, kunnes kyseisten tavaroiden valmistusolosuhteet muuttuvat.

_ _"

9 Asiassa kyseessä oleva piparkakku katsotaan asetuksen N:o 1222/94 liitteessä B tarkoitetuksi tuotteeksi, ja sen vientiin voidaan soveltaa tämän asetuksen 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa säädettyä yksinkertaistettua menettelyä.

10 Asetuksen N:o 1222/94 7 artiklassa säädetään vientitukiin kohdistuvasta valvontajärjestelmästä, joka toimii viejän tekemän vienti-ilmoituksen perusteella. Tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. On sovellettava asetuksen (ETY) N:o 3665/87 säännöksiä. Lisäksi tavaroiden vientihetkellä asianomaisen on tehtävä ilmoitus näiden tavaroiden valmistuksessa 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti tosiasiallisesti käytettyjen perustuotteiden, niistä

jalostettujen tuotteiden ja niiden tuotteiden määristä, jotka on tosiasiallisesti käytetty 1 artiklan 2 kohdan mukaisesti kyseisten tavaroiden valmistukseen, joille haetaan tukea tai kun viitataan tähän koostumukseen, jos se on määritelty 3 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaisesti.

Kun tavaraa on käytetty toisen vietävän tavaran valmistuksessa, asianomaisen tekemässä ilmoituksessa on oltava tieto tosiasiallisesti käytetyn tavaran määrästä sekä tieto kunkin kyseisen tavaran valmistuksessa käytetyn perustuotteen, siitä jalostetun tuotteen tai sen tuotteen, jonka rinnastaminen yhteen näistä kahdesta ryhmästä johtuu 1 artiklan 2 kohdan soveltamisesta, laadusta ja määrästä.

Asianomaisen on ilmoituksensa tueksi toimitettava toimivaltaisille viranomaisille kaikki näiden aiheellisiksi katsomat asiakirjat ja tiedot.

Niille tehdyn ilmoituksen paikkansapitävyyden todentamiseksi tätä varten valtuutettujen viranomaisten on käytettävä kaikkia asianmukaisia valvontakeinoja.

Muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on sen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten pyynnöstä, jonka alueella vientimuodollisuudet toteutetaan, annettava näille suoraan kaikki käytettävissään olevat tiedot asianomaisen tekemän ilmoituksen tarkastuksen mahdollistamiseksi.

2. Jos asianomainen ei laadi edellä 1 kohdassa tarkoitettua ilmoitusta tai ei toimita [hyväksyttäviä tietoja] ilmoituksensa tueksi, tämä ei voi saada tukea."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

11 Schulze vei vuonna 1996 piparkakkuja useisiin yhteisön ulkopuolisiin maihin ja vaati vientitukea tähän tavaraan sisältyvien perustuotteiden osalta. Vientitukihakemuksissaan Schulze viittasi tukikelpoisten perustuotteiden osalta Haptzollamtille toimittamiinsa valmistusohjeisiin.

12 Schulzen tuotantolaitokset ja toimistotilat vahingoittuivat vakavasti toukokuussa 1997 sattuneessa tulipalossa, ja Schulze lopetti toimintansa saman vuoden heinäkuussa.

13 Hauptzollamt vaati lokakuussa 1999 toimittamiensa tarkastusten johdosta 28.8.2000 tekemällään korjaavalla päätöksellä Schulzea palauttamaan vientitukea 26 174,84 Saksan markkaa asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdan perusteella. Se ilmoitti päätöksensä perusteeksi, että Schulze ei ollut toimittanut sille tietoja ja asiakirjoja, joita valmistusohjeiden tarkastamiseksi voidaan asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan nojalla edellyttää. Hauptzollamt väittää, että tuki myönnetään sillä edellytyksellä, että tukioikeus voidaan merkityksellisten asiakirjojen myöhemmän tarkastelun perusteella vahvistaa.

14 Schulze teki hallintovalituksen tätä tuen palautusvaatimusta vastaan ja perusti valituksensa siihen, että sen tiloissa oli sattunut tulipalo, joka oli tuhonnut Hauptzollamtin vaatimat asiakirjat. Haupzollamt hylkäsi Schulzen valituksen 5.5.2003 katsoen, ettei Schulze ollut täyttänyt asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua näyttövelvollisuutta ja ettei se voi vedota ylivoimaiseen esteeseen vapautuakseen näyttövelvollisuudestaan.

15 Schulze nosti tämän johdosta 5.6.2003 kanteen Finanzgericht Hamburgissa ja riitautti kanteessaan vientituen palautusvaatimuksen väittäen, että tuet oli myönnetty oikein perustein.

16 Tässä tilanteessa Finanzgericht Hamburg päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"Voidaanko asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetty asiakirjanäyttö sivuuttaa ja sallia, että viejä esittää vietyjen tavaroiden valmistuksessa tosiasiallisesti käytetyistä tuotteista muita todisteita, jos viejä ei voi ylivoimaisen esteen vuoksi (enää) esittää tuotantoa koskevia asiakirjoja?

Johtaako ylivoimaisen esteen huomioon ottaminen myös näyttökynnyksen alenemiseen siten, että viejän on esitettävä vietyjen tavaroiden valmistuksessa tosiasiallisesti käytetyistä tuotteista ainoastaan uskottava näyttö tai todennäköisyysnäyttö?"

Ennakkoratkaisukysymykset

17 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kysymykset, jotka on paras käsitellä yhdessä, koskevat sitä, onko asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmatta alakohtaa tulkittava siten, että silloin kun viejä ei kykene esittämään – vaikka tämä johtuisi ylivoimaisesta esteestä – asiakirjanäyttöä niiden tuotteiden määristä, jotka on tosiasiallisesti käytetty viedyn tuotteen valmistukseen, tämä säännös ei estä kansallisia viranomaisia hyväksymästä jotakin muuta todistuskeinoa.

18 Asetuksen N:o 1222/94 kymmenennen perustelukappaleen mukaan sillä on pyritty vientitukihakemusten valvontajärjestelmään, joka perustuu periaatteelle, että viejä antaa jokaisen vientitapahtuman yhteydessä vietävien tavaroiden valmistuksessa käytettyjen tuotteiden määrästä ilmoituksen toimivaltaisille viranomaisille. Näiden viranomaisten on toteutettava kaikki tarpeellisina pitämänsä toimenpiteet kyseisen ilmoituksen paikkansapitävyyden toteamiseksi.

19 Asetuksen N:o 1222/94 2 ja 3 artiklan mukaan silloin, kun tavarat sisältävät eri määriä maataloustuotteita, joita asetus myös koskee, myönnettävän tuen määrä lasketaan niiden maataloustuotteiden määrien perusteella, jotka on tosiasiallisesti käytetty vietyjen tavaroiden valmistukseen (ks. vastaavasti asia C-542/03, Milupa, tuomio 12.5.2005, Kok. 2005, s. I-3989, 21 kohta).

20 Asetuksen N:o 1222/94 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetään kuitenkin erityisestä menettelystä sellaisia tavaroita varten, jotka on valmistettu määrätyn valmistusohjeen mukaan. Näiden osalta vientituen määrä vahvistetaan toimivaltaisten viranomaisten suostumuksella valmistusohjeen pohjalta määritettyjen määrien perusteella.

21 Asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan vientitukien valvonta tapahtuu viejän tekemän vienti-ilmoituksen perusteella. Vienti-ilmoituksessaan viejän on viitattava tavaroiden koostumukseen, jos se on määritetty tämän asetuksen 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetussa yksinkertaistetussa menettelyssä.

22 Asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaan viejän on ilmoituksensa tueksi toimitettava toimivaltaisille viranomaisille kaikki näiden aiheellisiksi katsomat asiakirjat ja tiedot. Lisäksi tämän säännöksen neljännessä alakohdassa säädetään, että mainitut viranomaiset käyttävät kaikkia asianmukaisia valvontakeinoja vienti-ilmoituksen paikkansapitävyyden toteamiseksi.

23 Näillä säännöksillä pyritään antamaan toimivaltaisille viranomaisille mahdollisuus selvittää vientitukihakemuksen perusteet ja määrittää sen suuruus.

24 Ellei vienti-ilmoitusta ole tehty tai sen tueksi esitetty riittäviä asiakirjoja ja tietoja, viejä ei voi vaatia vientitukea. Jos tuki on jo saatu, on viejän tällaisessa tapauksessa palautettava se asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdan nojalla, johon asetuksen N:o 1222/94 7 artiklassa viitataan.

25 Asetuksessa N:o 1222/94 ei kuitenkaan säädetä erityisistä muotovaatimuksista, jotka vienti-ilmoituksen tueksi esitettävien todisteiden olisi täytettävä. Sen 7 artiklan 1 kohdan kolmannen ja neljännen alakohdan sanamuodosta, kun ne luetaan yhdessä asetuksen kymmenennen perustelukappaleen kanssa, seuraa, että toimivaltaiset viranomaiset voivat katsoa aiheelliseksi, että asianomainen toimittaa niille "asiakirjojen" lisäksi "tietoja", ja että niillä on valta käyttää kaikkia "asianmukaisia valvontakeinoja" sekä toteuttaa kaikki "tarpeellisina pitämänsä toimenpiteet" vienti-ilmoituksen paikkansapitävyyden toteamiseksi.

26 Vastaavasti mainitun 7 artiklan 2 kohdan mukaan kansallisten viranomaisten on arvioitava, onko asianomaisen toimittamat tiedot katsottava riittäviksi. Tästä seuraa, että silloin kun asiakirjatodisteita ei ole, kansallisten viranomaisten on otettava kansallisessa oikeudessa vahvistettujen menettelysääntöjen mukaisesti huomioon muut todistuskeinot, jotka ovat valvonnan kannalta yhtä hyväksyttäviä, kunhan niillä ei rajoiteta yhteisön oikeuden soveltamisalaa tai tehokkuutta (ks. mm. asia C-312/93, Peterbroeck, tuomio 14.12.1995, Kok. 1995, s. I-4599, 12 kohta).

27 Tästä syystä voidaan ottaa huomioon samankaltaisiin tavaroihin aiemmin kohdistetut tarkastukset, joissa tuotteen on todettu säilyneen koostumukseltaan muuttumattomana ja olevan asetuksen N:o 1222/94 3 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan nojalla toimitetun valmistusohjeen mukainen.

28 Näin ollen tapauksessa, jossa viejä, joka on saanut vientitukea viedyn tuotteen valmistukseen käytettyjen sellaisten perustuotteiden osalta, joihin sovelletaan tällaista yksinkertaistettua menettelyä, toimivaltaisten viranomaisten on otettava huomioon, että ne ovat itse määrittäneet nämä tuotemäärät ja hyväksyneet ne.

29 Huomattakoon tässä yhteydessä kuitenkin, että toisin kuin Schulze on kirjallisissa huomautuksissaan esittänyt, silloin kun viejä ei voi vienti-ilmoituksen tueksi esitettävien riittävien todisteiden puuttumisen vuoksi vaatia tukea, asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdassa edellytetty näyttökynnys ei alene siitä syystä, ettei viejä kykene toimittamaan edellytettyä asiakirjanäyttöä, vaikka tämä johtuisi ylivoimaisesta esteestä.

30 Asiassa esitettyihin kysymyksiin on näin ollen vastattava, että asetuksen N:o 1222/94 7 artiklan 1 kohdan kolmatta alakohtaa on tulkittava siten, että silloin kun viejä ei kykene vienti-ilmoituksensa tueksi esittämään – vaikka tämä johtuisi ylivoimaisesta esteestä – asiakirjanäyttöä niiden tuotteiden määristä, jotka on tosiasiallisesti käytetty viedyn tuotteen valmistukseen, tämä säännös ei estä sitä, että viejä esittää näytön muita todistuskeinoja käyttäen. Kansalliset viranomaiset arvioivat tällaisen muun todistuskeinon kansallisessa oikeudessa vahvistettujen menettelysääntöjen mukaisesti, kunhan näillä säännöillä ei rajoiteta yhteisön oikeuden soveltamisalaa tai tehokkuutta. Tästä syystä, silloin kun tukihakemus on esitetty tämän asetuksen 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetussa yksinkertaistetussa menettelyssä, kansallisten viranomaisten on otettava huomioon myös viejän ja viranomaisten välillä jo käyty asiakirjavaihto.

Oikeudenkäyntikulut

31 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tiettyjen perustamissopimuksen liitteeseen II kuulumattomina tavaroina vietävien maataloustuotteiden vientituen myöntämisjärjestelmän soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja tuen määrän vahvistamisperusteista 30.5.1994 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1222/94, sellaisena kuin se on muutettuna 7.2.1996 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 229/96, 7 artiklan 1 kohdan kolmatta alakohtaa on tulkittava siten, että silloin kun viejä ei kykene vienti-ilmoituksensa tueksi esittämään – vaikka tämä johtuisi ylivoimaisesta esteestä – asiakirjanäyttöä niiden tuotteiden määristä, jotka on tosiasiallisesti käytetty viedyn tuotteen valmistukseen, tämä säännös ei estä sitä, että viejä esittää näytön muita todistuskeinoja käyttäen. Kansalliset viranomaiset arvioivat tällaisen muun todistuskeinon kansallisessa oikeudessa vahvistettujen menettelysääntöjen mukaisesti, kunhan näillä säännöillä ei rajoiteta yhteisön oikeuden soveltamisalaa tai tehokkuutta. Tästä syystä, silloin kun tukihakemus on esitetty tämän asetuksen 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetussa yksinkertaistetussa menettelyssä, kansallisten viranomaisten on otettava huomioon myös viejän ja viranomaisten välillä jo käyty asiakirjavaihto.

Allekirjoitukset